

ETNINĖS KULTŪROS PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Etninės kultūros ugdymas yra integrali bendrojo ugdymo dalis. Pasitelkiant etninę kultūrą, ugdomos bendrosios mokinių kompetencijos, lietuvių tautos kultūrine patirtimi grindžiamas kūrybingumas, tradicinės dorovės normos, tautinė ir pilietinė savimonė, pagarba gyvenamajai aplinkai ir Lietuvai, šeimos, bendruomenės ir tautos tradicijoms, savo ir kitų tautų kultūrinėms vertybėms, dvasinis ir fizinis tautos sveikatingumas.

Etninės kultūros ugdymas plėtoja mokinių istorinę kultūrinę atmintį, padeda asmeniui suvokti save kaip konkrečios tautos, šeimos, giminės ir etnografinės srities atstovą, stiprina tautines tradicijas gimnazijoje.

Etninės kultūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą, pažinti ir vertinti savo tautos ir Lietuvos tradicinę kultūrą, suprasti jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvokti save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms.

Etninė kultūra gimnazijoje ugdoma:

- integruojant etninę kultūrą į įvairių mokomųjų dalykų turinį bei projektinę veiklą;
- rengiant gyvosios tradicijos renginius – kalendorines ir kitas šventes;
- organizuojant neformalųjį švietimą;
- įvairiomis formomis ir būdais integruojant į gimnazijos bendruomenės gyvenimą, socialinę veiklą.

II SKYRIUS ETNINĖS KULTŪROS INTEGRAVIMAS Į MOKOMŪJŲ DALYKŲ TURINĮ

Eil. Nr.	Tema/Etnokultūrinio ugdymo aspektai	Dalykas	Klasė
1.	Etninės kultūros samprata	Etika	III
2.	Pasaulėžiūra, mitologija ir religija	Etika, tikyba	III
3.	Žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos	Etika, tikyba	III
4.	Kalendorinės šventės ir papročiai	Etika, tikyba	III
5.	Tradiciniai amatai, verslai ir darbai	Etika	III
6.	Pasaulio medžio įprasminimas lietuvių liaudies dainose ir XX a. literatūroje	Lietuvių kalba ir literatūra	I
7.	Ciklinis laikas ir jo įprasminimas lietuvių klasikos kūriniuose	Lietuvių kalba ir literatūra	I
8.	Archajinė pasaulėjauta V.Krėvės apsakyme „Skerdžius“	Lietuvių kalba ir literatūra	I
9.	Lietuvių kalbos tarmės	Lietuvių kalba ir literatūra	II
10.	Lietuvio butis (darbai, valgiai, apranga) ir būtis K. Donelaičio poemoje „Metai“	Lietuvių kalba ir literatūra	III
11.	Lietuvių tradicinės buties ir gyvenimo būdo poetizavimas XIX a. lietuvių romantikų veikaluose	Lietuvių kalba ir literatūra	III
12.	Archetipinės pasaulėjautos aktualizavimas S.	Lietuvių kalba ir	IV

	Parulskio ir M. Martinaičio eseistikoje ir poezijoje	literatūra	
13.	Tautinės, etninės savimonės ypatumai XIX a. ir jos įtaka tautinės valstybės formavimui	Istorija	I
14.	Tradicinė pasaulėžiūra, mitologija, kalendorinės ir šeimyninės šventės ir jų atspindžiai šiandieninėje visuomenėje	Pilietiškumo pagrindai	II
15.	Pagrindinių savo tautos kalendorinių švenčių lyginimas su kitų tautų šventėmis	Pilietiškumo pagrindai	II
16.	Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų kraštovaizdis	Pilietiškumo pagrindai	II
17.	Etninės kultūros paveldo tyrimų raida Lietuvoje	Istorija	II
18.	Etninės kultūros paveldo tyrimų raida Lietuvoje	Istorija	II
19.	Vandens savybės/Lietaus vandens naudojimas skalbimui ir plaukų trinkimui	Chemija	I
20.	Rūgštinės ir bazinės medžiagų savybės/ Pelenai – seniausia skalbimo priemonė; tradiciniai rūgštieji maisto produktai: rūgpienis, grietinė, varškė, sūris; daržovių konservavimas rauginant; margučių dažymas augaliniais dažais	Chemija	I
21.	Druskų savybės ir taikymas/Mėsos ir grybų konservavimas sūdant	Chemija	I
22.	Deguonis, jo savybės/Drobės balinimas saulėje	Chemija	II
23.	Nafta. Degimo produktų įtaka aplinkai/ Tradicinis kuras Lietuvoje: durpės ir mediena	Chemija	II
24.	Alkoholiai/Aludarystės tradicijos Lietuvoje	Chemija	II
25.	Maisto medžiagos/ Lašiniai ir duona – energijos šaltinis artojui	Chemija	II
26.	Etanolio gavimas ir naudojimas/ Alkoholinių gėrimų gamybos ir vartojimo tradicijos	Chemija	III
27.	Organinės rūgštys/Actas ir pieno rūgštis tradicinėje virtuvėje	Chemija	III
28.	Riebalai /Kaip muilą gamino mūsų protėviai	Chemija	III
29.	Baltymai/ Apie vilnones kojines ir vilnos teikiamą šilumą	Chemija	III
30.	Polimerai/ Tradiciniai pluoštiniai augalai: linas ir kanapės	Chemija	III
31.	Vidinė energija. Šiluminis judėjimas/ Senieji ir dabartiniai grūdinimosi būdus, tradicinės pirties ypatybės	Fizika	I
32.	Šilumos kiekis. Kuro degimo šiluma/ Šiltas tradicinis gyvenamasis namas, naudojamas kuras	Fizika	I
33.	Savitoji šiluma/ I–XVI a. baltų genčių aprangos bruožais (kokias medžiagas naudojo, kokios medžiagų fizikinės savybės)	Fizika	I
34.	Žemės magnetinis laukas/ Smulkioji Architektūra ir tradicinės sodybos aplinka (kaip orientuoti pastatus pagal pasaulio šalis)	Fizika	I
35.	Garso prigimtis. Garso sklidimo ypatybės. Garso apibūdinimas/ Su įvairiais papročiais susijusių liaudies dainų, sutartinių, raudų, giesmių ir kitų kūrinių stilistines ypatybės (dažnis, ritmas,	Fizika	II

	tembras)		
36.	Astronomijos samprata/Dangaus šviesulių ir astronominių reiškinių aiškinimas bei supratimas tradicinėje kultūroje (liaudies dainos, pasakojimai, sakmės ir kt.; ornamentika, tautodailė, tradiciniai dirbiniai) Liaudies sukurti dangaus šviesulių stebėjimo įrenginiai Paleoastronominės stebyklos	Fizika	II
37.	Saulės sistema/ Dangaus šviesulių- senųjų ir dabar vartojamų- vardų palyginimas	Fizika	II
38.	Mėnulio ir Saulės užtemimai/ Dangaus šviesulių įtaka gamtai, augalams, gyvuliams ir žmonėms	Fizika	II
39.	Regimasis kūnų judėjimas/ Liaudies astronomijos sąsajos su kalendorinėmis šventėmis ir ūkio darbais Liaudies sukurti laiko matavimo būdai, dirbtiniai laiko matavimo prietaisai (smėlio, saulės laikrodžiai ir kt.) Lietuviškasis "zodiakas"	Fizika	II
40.	Regimasis kūnų judėjimas/ Liaudies astronomijos sąsajos su kalendorinėmis šventėmis ir ūkio darbais Liaudies sukurti laiko matavimo būdai, dirbtiniai laiko matavimo prietaisai (smėlio, saulės laikrodžiai ir kt.) Lietuviškasis "zodiakas"	Fizika	II
41.	Astronomijos mokslo objektas ir tyrimo metodai/ Tradicinė dangaus šviesulių poveikio gamtai ir žmonėms samprata. Mitologijos šaltinių ir šiuolaikinių mokslo tyrimų rezultatų panaudojimas, apibūdinant veiksnius, darančius įtaką pasaulėžiūros formavimuisi, mitologijos ir religijos raidai	Fizika	IV
42.	Žmogaus kūno danga/ Organizmo grūdinimasis. Tradicinės pirties ypatybės	Biologija	I
43.	Žmogaus atramos ir judėjimo sistema/ Senolių patarimai kaip gydytis nuo kaulų ir raumenų ligų. Vaistažolės, gydamosios jų savybės	Biologija	I
44.	Žmogaus kraujotaka/ Tradicinė medicina kraujotakos ligoms gydyti. Imuniteto stiprinimas. Antgamtinės kraujo savybės	Biologija	I, III
45.	Žmogaus kvėpavimo organų sistema/Tradicinė medicina kvėpavimo takų ligoms gydyti. Vaistinių augalų panaudojimas liaudies medicinoje. Žolelių antpilų degustacija. Žalingų įpročių poveikis sveikatai. Senolių patarimai gydantis nuo peršalimo ligų. Medaus gydamosios savybės	Biologija	I, III
46.	Kaip išsaugoti sveikatą/ Tradicinė liaudies medicina žalingų įpročių gydymui. Sveikatos	Biologija	I

	tausojimo ir higienos laikymosi papročiai tradicinėje bendruomenėje, jų svarba šiandien		
47.	Ekologija/ Besikartojantys gyvosios ir negyvosios gamtos sezoniniai reiškiniai, žmogaus ir gamtos tarpusavio priklausomybė	Biologija	II
48.	Genetiškai modifikuoti organizmai/ Tradicinė virtuvė prieš GMO. Sveikos gyvensenos principai pagal Vydūną	Biologija	II
49.	Žmonių veiklos poveikis aplinkai/ Senovės ir šiuolaikinio žmogaus poveikio oro, vandens, žemės taršai, palyginimas	Biologija	II
50.	Mityba ir sveikata/ Lietuvos tradicinių švenčių patiekalai ir jų maistinės savybės. Metų laikų įtaka mitybos racionui ir valgymo įpročiams: kalendorinės šventės	Biologija	I, III
51.	Sportas ir sveikata/ Žemdirbystėje naudojamos fizinės jėgos palyginimas su šiandieninio žmogaus fizine veikla. Sveikatos tausojimo papročiai ir gydymas	Biologija	III
52.	Žmogaus nervų sistema/ Tradicinė medicina nervų ligoms gydyti. Aludarystės tradicijos Lietuvoje, alkoholio poveikis žmogaus organizmui	Biologija	III
53.	Lietuvos etnografiniai regionai	Geografija	I, IV
54.	Matiniai skaičiai/skaičiavimo sistemų reikšmė, archajiškų kalendorių matavimų patirtis; liaudiški matai ir saikai	Matematika	II
55.	Kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra	Dailė	I
56.	Baltų palikimas kultūriniame kraštovaizdyje	Dailė	I
57.	Kelsime etnografinių kaimų ir sodybų išsaugojimo problemas, palyginti su kitų šalių tradicinės architektūros puoselėjimo pavyzdžiais	Dailė	I
58.	Liaudies kūryba	Literatūra	III-IV
59.	Pasaulėžiūra, mitologija ir religija	Dorinis ugdymas	III-IV
60.	Etnografiniai regionai; Tradicinė architektūra	Dailė	III-IV
61.	Tradiciniai amatai	Technologijos	III-IV
63.	Pirmosios mokyklos. Muzika Vilniaus akademijoje	Muzika	II
64.	Pirmieji Lietuvos kompozitoriai ir atlikėjai	Muzika	II
65.	Muzikiniai vaidinimai, opera, baletas	Muzika	II
66.	Lietuvos muzikinis gyvenimas XVIII-XIX amžiuje	Muzika	II
67.	Tautinės muzikos gimimas. Lietuviybės atgimimo apraiškos	Muzika	II
68.	Pirmieji lietuviai muzikai profesionalai V.Kudirka ir Vydūnas	Muzika	II
69.	Klojimų gdynė. Tautinės kultūros atgimimas	Muzika	II
70.	Klojimų gdynė. Didieji dainų kūrėjai	Muzika	II
71.	Lietuviybės pradmenys. „Birutė“- pirmoji lietuviška opera	Muzika	II

72.	M.K.Čiurlionis – lietuvių tautos genijus	Muzika	II
73.	Muzikinis gyvenimas 1918-1940 m.	Muzika	II
74.	Tarpukario Lietuvos kompozitorių kūryba	Muzika	II
75.	V.Klovos „Pilėnai“ – tautinė herojinė opera	Muzika	II
76.	E.Balsio „Eglė žalčių karalienė“ – tautinis baletas	Muzika	II
77.	Tragiškoji tėvynės ilgesio tema lietuvių išeivijos kūryboje	Muzika	II
78.	Tautos istorinių dvasinių ištakų atspindys dabartinių kompozitorių kūryboje	Muzika	II
79.	Apie ką dainavo lietuviai? Lopšinės. Žaidimai. Vaikų ir ganyto dainos	Muzika	II
80.	Dainos apie gamtą. Šeimos ir darbo dainos	Muzika	II
81.	Jaunimo ir meilės dainos	Muzika	II
82.	Raudos ir giesmės	Muzika	II
83.	Liaudies instrumentinė muzika	Muzika	II
84.	Etnokultūra – pamokos struktūrinė dalis: skudučiavimas, sutartinės, liaudies dainos, šokiai, žaidimai	Muzika	I
85.	Etnokultūros reikšmė teatrui	Teatras	IV
86.	Klojimo teatras	Teatras	III, IV
87.	Rezistencinis lietuvių teatras	Teatras	III
88.	Karpiniai. Medžio motyvas liaudies mene	Technologijos	I
89.	Projektas „Etninio tapatumo išraiška šiuolaikinėje tekstilėje“	Technologijos	III
90.	Projektas „Iš senelės skrynios“	Technologijos	I
91.	Užgavėnių kaukių gamyba	Technologijos	II
92.	Lietuvių liaudies žaidimai	Kūno kultūra	I
93.	Virvės traukimas	Kūno kultūra	I, II
94.	Tradicijos ir šventės	Rusų kalba	I
95.	Pagoniški dievai	Rusų kalba	I
96.	Teatrai	Rusų kalba	I
97.	Maistas. Tradiciniai patiekalai	Rusų kalba	I
98.	Šalies suvenyrai	Rusų kalba	I
99.	Suvenyrai. Rusiški ir lietuviški suvenyrai	Rusų kalba	II
100.	Valstybės simbolika. Lietuvos ir Rusijos valstybių simbolika	Rusų kalba	II
101.	Įžymūs Rusijos ir Lietuvos žmonės	Rusų kalba	II
102.	Tikrosios ir menamos vertybės	Rusų kalba	III
103.	Vilniaus istorija	Rusų kalba	III
104.	Vilniaus bažnyčios	Rusų kalba	III
105.	Kuo įdomi Lietuva	Rusų kalba	IV
106.	Poilsis Lietuvos nacionaliniuose parkuose	Rusų kalba	IV
107.	Tradicinės šventės. Joninės	Rusų kalba	IV
108.	Tradicijos ir papročiai	Prancūzų kalba	I
109.	Tradiciniai patiekalai	Prancūzų kalba	I-IV
110.	Šventės Lietuvoje ir Prancūzijoje	Prancūzų kalba	II, IV
111.	Kalėdos ir Velykos	Prancūzų kalba	III
112.	Namai tradicinėje kultūroje	Vokiečių kalba	I
113.	Žmogaus gyvenimo ciklas, svarbiausi jo tarpsniai	Vokiečių kalba	I, IV
114.	Įžymūs Vokietijos ir Lietuvos žmonės	Vokiečių kalba	I, III, IV
115.	Tauta	Vokiečių kalba	II, IV

116.	Kalendoriniai papročiai	Vokiečių kalba	II, III
117.	Tradiciniai amatai ir verslai	Vokiečių kalba	II
118.	Elgesys ir vertybės	Vokiečių kalba	II, III
119.	Tradicinis kraštovaizdis ir architektūra	Vokiečių kalba	III
120.	Maitinimosi ir sveikatos tausojimo papročiai, kulinarinis paveldas	Vokiečių kalba	III, IV
121.	Jaunimo laisvalaikis, kasdienybė, dvasinės, vertybės	Vokiečių kalba	IV
122.	Praeitis iš arčiau	Vokiečių kalba	IV
	Kalendorinės šventės ir papročiai: Kūčios ir Kalėdos Lietuvoje, Jungtinėje Karalystėje ir Amerikoje (šventės ištakos, tarpkultūriniai panašumai ir skirtumai)	Anglų kalba	I-II
124.	Žmogaus gyvenimo ciklas, svarbiausi jo tarpsniai ir apeigos (tarpkultūriniai panašumai ir skirtumai)	Anglų kalba	III-IV